

Załącznik
do Zarządzenia nr 44/2023
Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy
Rodzinie w Słupsku z dnia 25.10.2023 r.
w sprawie wprowadzenia standardów sprawowania
rodzinnej pieczy zastępczej w Miejskim Ośrodku
Pomocy Rodzinie w Słupsku

STANDARDY SPRAWOWANIA RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ W MIEJSKIM OŚRODKU POMOCY RODZINIE W SŁUPSKU

Rozdział I Postanowienia ogólne

1. Rodzina zastępcza ma stanowić najlepsze z możliwych środowisko wsparcia i rozwoju dla dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej.
2. Dzieci umieszczane w pieczy zastępczej wymagają specjalistycznej opieki, co za tym idzie wysokiego poziomu wiedzy, umiejętności, świadomości i wrażliwości rodziców zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka.
3. Bycie rodzicem zastępczym to świadczenie pewnego rodzaju usługi społecznej, do czego należy być wszechstronnie przygotowanym.
4. Rodzina zastępcza oraz rodzinny dom dziecka zapewniają dziecku całodobową opiekę i wychowanie, w szczególności:
 - 1) traktują dziecko w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobowej,
 - 2) zapewniają dostęp do przysługujących świadczeń zdrowotnych,
 - 3) zapewniają kształcenie, wyrównywanie braków rozwojowych i szkolnych,
 - 4) zapewniają rozwój uzdolnień i zainteresowań,
 - 5) zaspakają jego potrzeby emocjonalne, bytowe, rozwojowe, społeczne oraz religijne,
 - 6) zapewniają ochronę przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie prywatne dziecka,
 - 7) umożliwiają kontakt z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej.
5. Celem opracowania standardu jest określenie pożądanego sposobu realizacji przez rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka zadań wynikających z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w celu prawidłowej opieki nad powierzonymi dziećmi oraz stałego podwyższania jakości sprawowanej pieczy zastępczej.

Rozdział II Traktowanie dziecka w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobowej

1. Dziecko jest podmiotem, ma swoją godność i swoje prawa. Jest partnerem w relacjach z dorosłymi. Rodzice zastępczy oraz prowadzący rodzinny dom dziecka traktują je z szacunkiem należnym każdemu człowiekowi.
2. Ze względu na długotrwały proces kształtowania się osobowości dziecka, rodzina zastępcza oraz rodzinny dom dziecka stoi na straży zapewnienia mu szczególnych warunków do pełnego rozwoju osobowej godności zgodnie z obowiązującym prawem. Godność jest wartością daną każdemu człowiekowi, stanowi o jego indywidualizmie, domaga się ochrony prawnej i poszanowania.
3. Realizacja prawa dziecka do godności oznacza dla rodziców zastępczych i prowadzących rodzinny dom dziecka:
 - 1) być obecnym przy dziecku,
 - 2) rozmawiać z nim, słuchać go, rozumieć, poznać je,
 - 3) dać prawo do wypowiedzania własnych myśli,

- 4) otworzyć się na świat dziecka,
- 5) akceptować dziecięcy świat, trudy dziecka, poszukiwania, sukcesy i porażki.

Rozdział III

Zapewnienie dziecku dostępu do przysługujących świadczeń zdrowotnych

1. Rodzina zastępcza oraz prowadzący rodzinny dom dziecka ma obowiązek zapewnienia dziecku możliwości korzystania z przysługującej bezpłatnej opieki medycznej w ramach NFZ poprzez zgłoszenie dziecka do ubezpieczenia zdrowotnego.
2. Rodzina zastępcza/prowadzący rodzinny dom dziecka po przyjęciu dziecka ustala, czy dziecko jest zgłoszone do ubezpieczenia. W przypadku stwierdzenia przez rodzinę braku zgłoszenia małoletniego do ubezpieczenia zdrowotnego, dziecko pozostające w rodzinie zastępczej/RDD zgłasza do ubezpieczenia osoba sprawująca nad nim bezpośrednią opiekę. Zgłoszenie do ubezpieczenia zdrowotnego następuje w drodze zgłoszenia dziecka przez rodzinę zastępczą/prowadzących RDD w miejscu, gdzie odprowadzane są składki na ubezpieczenie zdrowotne. W przypadku rodziny czynnej zawodowo jest to jej miejsce zatrudnienia. Rodzina otrzymująca świadczenia rentowe lub emerytalne dokonuje zgłoszenia dziecka do ubezpieczenia zdrowotnego w instytucji wypłacającej świadczenie (np. ZUS, KRUS). Osoba bezrobotna zgłasza dziecko do ubezpieczenia w Urzędzie Pracy, w którym jest zarejestrowana.
3. Rodzina zastępcza oraz prowadzący rodzinny dom dziecka w ramach dbałości o stan zdrowia dziecka pozostającego w pieczy zastępczej podejmuje działania dotyczące profilaktyki zdrowotnej, a w przypadku zachorowania (długotrwała choroba, zabiegi operacyjne, itp.) podejmuje działania interwencyjne.
4. W ramach działań profilaktyki zdrowotnej, w zależności od wieku dziecka rodzina zastępcza/prowadzący RDD zapewniają stałą opiekę lekarza pediatry, bilanse zdrowotne, szczepienia zgodne z kalendarzem, opiekę stomatologiczną.
5. W sytuacji choroby wymagającej specjalistycznego poradnictwa rodzina zastępcza/prowadzący RDD zapewniają dziecku dostęp do lekarzy specjalistów, w razie konieczności wykonanie pełnej diagnozy stanu zdrowia w oparciu o zalecone badania.
6. W przypadku konieczności leczenia czy przeprowadzenia zabiegu medycznego wymagającego zgody opiekuna prawnego dziecka, rodzina zastępcza/prowadzący RDD niezwłocznie nawiązują z nim kontakt w celu uzyskania wymaganej zgody. W sytuacji kiedy z różnych względów opiekunowie dziecka nie mogą nawiązać kontaktu z opiekunem prawnym dziecka lub nie ma z nim możliwości współpracy rodzina/prowadzący RDD informują organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, który występuje do sądu o wydanie postanowienia pozwalającego rodzinie zastępczej podejmować decyzje w kwestiach zdrowotnych dziecka.

Rozdział IV.

Zapewnienie kształcenia, wyrównywania braków rozwojowych i szkolnych

1. Realizacja obowiązku szkolnego do ukończenia pełnoletności lub w ramach określonego poziomu kształcenia przez dziecko przebywające w pieczy zastępczej spoczywa na jego opiekunach.
2. Wywiązywanie się z realizacji tego zadania przez rodzinę zastępczą i rodzinny dom dziecka polega na:
 - 1) zapewnieniu dziecku możliwości edukacji na odpowiednim poziomie kształcenia, zadbanie o wybór szkoły przy uwzględnieniu możliwości dziecka, predyspozycji, zainteresowań oraz perspektywy dalszego rozwoju,
 - 2) podjęciu przez opiekunów współpracy z poradnią psychologiczno – pedagogiczną w celu dokonania diagnozy potrzeb i możliwości rozwojowych dziecka,
 - 3) zapewnieniu dziecku podręczników szkolnych, materiałów edukacyjnych, wyposażeniu go w niezbędne przybory szkolne,

- 4) w przypadku zaobserwowania niepowodzeń edukacyjnych, specyficznych trudności w uczeniu się, rodzina zastępcza oraz prowadzący rodzinny dom dziecka podejmują działania naprawcze poprzez umożliwienie uczestnictwa w zajęciach wyrównujących braki rozwojowe i szkolne,
- 5) stosowaniu się do wskazówek i zaleceń poradni psychologiczno – pedagogicznej poprzez pozostawanie w kontakcie z jej specjalistami,
- 6) utrzymywaniu stałego kontaktu oraz współpracy z wychowawcą klasy, do której uczęszcza dziecko,
- 7) utrzymywaniu stałego kontaktu z pedagogami szkoły, do której uczęszcza dziecko, w sytuacji wymagającej szczególnego zaangażowania i współpracy z pedagogami w celu pomocy dziecku w pokonaniu problemów edukacyjnych.

Rozdział V

Zapewnienie rozwoju uzdolnień i zainteresowań dziecka

1. Na kształtowanie zainteresowań dzieci zdecydowanie największy wpływ ma najbliższe otoczenie oraz środowisko, w którym się wychowują. Opiekunowie poprzez wspólne spędzanie czasu najwcześniej dostrzegają predyspozycje dziecka, a poprzez umiejętne zabiegi wychowawcze potrafią je ukierunkować i rozwinąć jego zainteresowania.
2. Odkrycie zainteresowań i wspieranie dziecka w ich rozwijaniu jest jednym z czynników prawidłowego wykonywania zadań związanych z opieką i wspieraniem dziecka w jego rozwoju. Dziecko poprzez swoje pasje ma możliwość samorealizacji, co niewątpliwie wpływa na jego rozwój i funkcjonowanie społeczne.
3. Realizacja obowiązku zapewnienia rozwoju uzdolnień i zainteresowań dziecka przez rodzinę zastępczą i rodzinny dom dziecka polega na:
 - 1) umożliwieniu kontynuacji rozwijania pasji i zainteresowań, jeżeli dziecko takie przejawiało przed umieszczeniem w pieczy zastępczej poprzez udział w określonych zajęciach, członkostwo w klubach, itp.,
 - 2) odkrywanie uzdolnień i zainteresowań dziecka poprzez odpowiednie ukierunkowanie i umożliwienie udziału dziecka w indywidualnych lub zespołowych zajęciach zgodnie z wolą i wyborem dziecka,
 - 3) wspólne spędzanie czasu, zachęcanie do aktywności, kreatywnych form spędzania czasu wolnego, zabieranie dziecka w ciekawe miejsca, podsuwanie interesujących materiałów, książek, zapoznanie z lokalną ofertą zagospodarowania czasu wolnego oraz możliwościami zaangażowania się dziecka.

Rozdział VI

Zaspokajanie potrzeb emocjonalnych dziecka

1. Dzieci potrzebują być otoczone osobami, które zapewnią im opiekę i wsparcie oraz zaspokojenie ich potrzeb. W trakcie rozwoju dziecka poszerza się lista potrzeb przejawianych przez dzieci, a poczucie osobistego szczęścia zależy od stopnia ich zaspokojenia.
2. Wychowanie dziecka wymaga od jego opiekunów szczególnie głębokiego wczucia się w jego potrzeby. Zadaniem rodziców zastępczych jest umożliwienie dziecku realizacji jego naturalnych potrzeb. Ich rola jednak zmienia się wraz z wiekiem dziecka. Ważne jest, aby rodzice zastępczy byli świadomi swojej roli w zaspakajaniu potrzeb dziecka, by traktowali stosunek do tych potrzeb w sposób przemyślany, pamiętając o tym, że ich postępowanie ma znaczenie i wpływ na rozwój dziecka.
3. Rodzice zastępczy/prowadzący RDD są niezastąpionymi osobami kształtującymi emocjonalnie dziecko w trudnej dla niego sytuacji oddzielenia z rodziną biologiczną. Niezwykle ważnym zadaniem jest zapewnienie emocjonalnej równowagi dzieciom, którymi się opiekują. Ważne jest, aby dziecko w rodzinie zastępczej/RDD miało choć jedną osobę, z którą poczuje tożsamość uczuciową, będzie mogło przeżywać poczucie bezpieczeństwa i przynależności. Realizacja obowiązku polegającego na zaspakajaniu potrzeb emocjonalnych dziecka polega w szczególności na:

- 1) stałym kontakcie rodziców zastępczych/prowadzących RDD z dzieckiem, w zależności od indywidualnych potrzeb dziecka (wieku dziecka, usposobienia, zgłaszanych potrzeb) rodzic zastępczy musi być przy nim – ważne są tu ciepłe gesty, przytulanie, słuchanie dziecka, rozmawianie z nim, okazywanie zainteresowania jego sprawami, wspólne zajęcia;
- 2) werbalnym i niewerbalnym okazywaniu przez rodzica zastępczego/prowadzącego RDD, że dziecko jest ważne bez względu na jego zachowania dobre czy złe, sukcesy, porażki itp.;
- 3) obecność rodzica zastępczego/prowadzącego RDD w trudnych momentach dla dziecka – w chwilach bolesnych fizycznie i psychicznie – choroba, szpital, niepowodzenie szkolne, konflikt koleżeński itp.;
- 4) towarzyszenie emocjonalne i uczuciowe dziecku, rozmowa, wspieranie, jednocześnie z wzbudzaniem w dziecku siły do przetrwania trudnej sytuacji; rodzic zastępczy swoją wspierającą obecnością może pomóc w niej wytrwać i wyjść z niej silniejszym;
- 5) uczestniczenie razem z dzieckiem w ważnych dla dziecka wydarzeniach, współprzeżywanie ich, dzielenie radości, budowanie tymi wydarzeniami matrycy systemu wartości dziecka, którymi będzie się ono w przyszłości kierowało;
- 6) wspólne z dzieckiem rozwiązywanie sytuacji trudnych wychowawczo, stosowanie zarówno nagród jak i konsekwencji z wyraźnym uzasadnieniem ich stosowania; system konsekwencji musi być czytelny i adekwatny do przewinień i przede wszystkim znany dziecku, a nie stosowany „zniechęca”, chaotycznie; dziecko świadome za co grożą w domu określone przykre konsekwencje będzie samo podejmowało decyzje czy chce ich uniknąć, czy jest gotowe je ponieść;
- 7) wyjaśnianie dziecku na poziomie odpowiednim do wieku trudnych dla niego zdarzeń i sytuacji rodzinnych; odpowiadanie na pytania stawiane przez dziecko;
- 8) poważne traktowanie uczuć dziecka; przyzwolenie na ujawnianie przeżywanych uczuć zarówno pozytywnych jak i negatywnych.

Rozdział VII

Zaspokajanie potrzeb bytowych dziecka

1. Potrzeby bytowe dziecka przebywającego w rodzinie zastępczej lub w rodzinnym domu dziecka muszą być w pełni zaspokojone.
2. Realizacja tego prawa przez rodzinę zastępczą i rodzinny dom dziecka polega w szczególności na:
 - 1) zapewnieniu dziecku wyżywienia dostosowanego do wymogów dietetycznych odpowiadających indywidualnym potrzebom rozwojowym i zdrowotnym dziecka,
 - 2) umożliwieniu dziecku uczestnictwa w podejmowaniu decyzji dotyczących jadłospisu, zakupów żywnościowych oraz przygotowywanie potraw,
 - 3) zapewnieniu dziecku ubrania i obuwia, dostosowanego do jego gustu, potrzeb i warunków pogodowych,
 - 4) dbanie o higienę osobistą dziecka, zapewnieniu dziecku środków higieny osobistej odpowiadających jego potrzebom w zależności od wieku i indywidualnych cech dziecka,
 - 5) zapewnieniu dziecku samodzielnego miejsca do spania,
 - 6) zapewnieniu miejsca do nauki, zabawy i wypoczynku,
 - 7) w zależności od wieku dziecka zapewnieniu zabawek edukacyjnych stymulujących rozwój dziecka, gier edukacyjnych, książek.

Rozdział VIII

Zaspokajanie potrzeb rozwojowych dziecka

1. Jednym z warunków prawidłowego rozwoju dziecka jest stworzenie mu takiego środowiska, w którym jego funkcjonowanie pozostanie niezaburzone. Dziecko powinno czuć, że jego podstawowe potrzeby rozwojowe są zaspokojone zgodnie z ujawnionymi potrzebami.
2. Realizacja tego prawa polega na:

- 1) stworzeniu warunków do rozwoju poprzez zapewnienie dziecku zabawek adekwatnych do wieku, stymulujących rozwój ruchowy, intelektualny, wygospodarowanie przestrzeni i miejsca do kreatywnego spędzania czasu,
 - 2) stworzeniu dziecku warunków do nauki, poprzez odpowiednie wyposażenie miejsca do odrabiania lekcji, nauki i odpoczynku,
 - 3) stymulowaniu, obserwacji w celu właściwego rozpoznania zdolności i zainteresowań dziecka.
3. W przypadku dziecka niepełnosprawnego, ze zdiagnozowanymi dysfunkcjami rodzina zgodnie z zaleceniami specjalistów zapewnia właściwą terapię ogólnorozwojową, adekwatną do typu schorzenia, dostosowaną do możliwości dziecka. Opiekunowie pozostają w stałym kontakcie ze specjalistami, na bieżąco monitorują postępy dziecka i ściśle stosują się do zaleceń oraz wskazówek specjalistów.

Rozdział IX

Zaspokajanie potrzeb społecznych dziecka

1. Środowisko społeczne dla dziecka to środowisko rówieśnicze oraz umiejętność funkcjonowania w środowisku lokalnym. Poprzez zapewnienie kontaktu z rówieśnikami, a także wspólnie spędzony czas i przekazane umiejętności rodzina zastępcza umożliwia dziecku naukę funkcjonowania w grupie oraz naukę zasad współżycia społecznego.
2. Dobre funkcjonowanie społeczne wpływa na uświadomienie dzieciom ich potencjału oraz budowanie poczucia pewności siebie i własnej wartości.
3. Realizacja obowiązku zaspokajania potrzeb społecznych dziecka przez rodzinę zastępczą i rodzinny dom dziecka polega na:
 - 1) umożliwianiu dziecku kontaktu z grupą rówieśniczą poprzez uczestnictwo w zajęciach w grupie przedszkolnej, spędzanie czasu na placach zabaw, spacerach, w bawialniach, zapraszanie rówieśników i zabawie w środowisku domowym,
 - 2) zapewnieniu dziecku wypoczynku letniego i zimowego, nie tylko w formie zorganizowanych wyjazdów lecz także poprzez umożliwienie dziecku uczestnictwa w organizowanych półkoloniach, czy zajęciach w świetlicach lub ośrodkach kultury,
 - 3) organizowaniu czasu wolnego poprzez uczestnictwo w różnego rodzaju zajęciach dostosowanych do wieku i zainteresowań dziecka, prowadzonych przez szkoły, świetlice czy domy kultury,
 - 4) ukazaniu różnych form spędzania czasu wolnego w gronie rodzinnym, np. wspólne wyjścia do kina, teatru, restauracji, aktywny wypoczynek, itp.
 - 5) przekazywaniu umiejętności niezbędnych w samodzielnym życiu, takich jak: czynności samoobsługowe, załatwianie spraw urzędowych, korzystanie z usług, uczenie ekonomii domowej, planowanie czasu, obowiązkowości, terminowości i przedsiębiorczości.

Rozdział X

Zaspokajanie potrzeb religijnych dziecka

1. Zgodnie z art. 48 Konstytucji RP rodzice mają prawo do wychowania dzieci zgodnie z ich własnymi przekonaniami. Wychowanie to powinno uwzględniać stopień dojrzałości dziecka, a także wolność jego sumienia i wyznania oraz jego przekonania.
2. Zaspokajanie potrzeb religijnych dziecka przez rodzinę zastępczą i rodzinny dom dziecka polega na:
 - 1) umożliwieniu dziecku rozwoju duchowego poprzez uczestnictwo w uroczystościach i praktykach religijnych zgodnie z tradycją i wyznaniem jego rodziny oraz za jego zgodą (o ile to możliwe w zależności od wieku dziecka),
 - 2) akceptacji zmiany światopoglądu,
 - 3) nienarzucaniu własnego światopoglądu,
 - 4) niezmuszaniu do uczestnictwa w praktykach religijnych.

Rozdział XI

Zapewnienie ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie prywatne dziecka

1. Zgodnie z art. 47 Konstytucji RP każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym.
2. Realizacja tego prawa przez rodzinę zastępczą i rodzinny dom dziecka polega na:
 - 1) szczególnej ochronie prawa do życia prywatnego,
 - 2) ochronie informacji o rodzinie dziecka, przeszłości,
 - 3) ochronie tajemnicy korespondencji,
 - 4) ochronie wizerunku dziecka przed ujawnianiem jego wizerunku w mediach,
 - 5) zabezpieczeniu interesów dziecka w kontaktach z publicznymi i prywatnymi instytucjami, władzami administracyjnymi, sądami, instytucjami pomocy społecznej.

Rozdział XII

Umożliwianie kontaktu z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej

1. Prawo do osobistej styczności dziecka z rodzicami i bliskimi nakłada na rodziny zastępcze obowiązek podejmowania działań na rzecz utrzymywania regularnych kontaktów z obojgiem rodziców, z wyjątkiem przypadków, gdy jest to sprzeczne z najlepiej pojętym interesem dziecka.
2. Realizacja tego obowiązku przez rodzinę zastępczą i rodzinny dom dziecka polega na:
 - 1) umożliwianiu dziecku osobistego kontaktu z rodzicami, rodzeństwem, krewnymi w miejscu zapewniającym dziecku bezpieczeństwo, zaakceptowanym przez opiekunów dziecka i jego bliskich,
 - 2) zgłaszaniu organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej konieczności wystąpienia do sądu o uregulowanie kwestii kontaktów w przypadkach spornych dotyczących częstotliwości kontaktów, miejsca oraz ich długości,
 - 3) zagwarantowaniu bezpieczeństwa dziecka.
3. Prawo do kontaktów małoletnich umieszczonych w rodzinach zastępczych/rodzinnych domach dziecka z rodzinami jest realizowane poprzez spotkania w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Słupsku, Pracowni Samodzielności „Zakątek”, miejscu zamieszkania rodziny zastępczej /rodzinnego domu dziecka lub w miejscach neutralnych (parki, place zabaw, bawialnie).

Rozdział XIII

Pozostałe obowiązki rodziny zastępczej i rodzinnego domu dziecka

1. Rodzina zastępcza i prowadzący rodzinny dom dziecka poza obowiązkami określonymi w art. 40 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej są zobowiązani do:
 - 1) współpracy ze specjalistami Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Słupsku w celu przeprowadzenia diagnozy psychofizycznej dziecka przyjętego pod opiekę,
 - 2) współpracy z ośrodkiem adopcyjnym,
 - 3) przestrzegania zaleceń organizatora oraz konsultowania spraw powierzonych dzieci z wyznaczonym koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej/specjalistą pracy z rodziną lub innymi specjalistami, o ile zachodzi taka konieczność,
 - 4) współtworzenia z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej/specjalistą pracy z rodziną planu pomocy dziecku oraz realizacji zadań przypisanych w tym planie rodzinie/prowadzącym RDD,
 - 5) uczestniczenia w posiedzeniach zespołu ds. oceny okresowej dziecka przebywającego w rodzinie zastępczej/RDD,
 - 6) zbierania pamiątek, zdjęć i dokumentów stanowiących historię życia dziecka i przekazywania ich

wraz z odejściem dziecka rodzinie adopcyjnej, rodzinie pochodzenia lub usamodzielnianemu wychowankowi.

2. Rodzina zastępcza zawodowa i prowadzący rodzinny dom dziecka mają obowiązek systematycznego podnoszenia swoich kwalifikacji, w szczególności poprzez udział w szkoleniach.

3. Rodzina zastępcza zawodowa i prowadzący rodzinny dom dziecka umożliwiają odbycie praktyk osobom kończącym szkolenie dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej/ prowadzącego RDD skierowanych przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.